

Statnett SF
Postboks 4904 Nydalen
0423 OSLO

Vår dato: 26.06.2020
Vår ref.: 201913562-12
Arkiv: 641
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Ragnhild Aker Nordeng
22959845/rakn@nve.no

Godkjenning av retningslinjer for §§ 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20 og 22b i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) godkjenner Statnett SF som systemansvarlig sine retningslinjer til forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (systemansvarsforskriften) §§ 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20 og 22b med forbehold om endring.

RME viser til Statnetts oversendelse av forslag til retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret etter §§ 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20 og 22b. I henhold til § 28a i systemansvarsforskriften skal retningslinjene godkjennes av RME, før de er gjeldene.

RME godkjenner retningslinjene, men med forbehold om endring

RMEs vurdering er at forslaget til retningslinjer bidrar til en transparent og forutsigbar utøvelse av systemansvaret. Systemansvarlig har utarbeidet forslag til retningslinjer, hatt det på høring i bransjen og gitt svar på høringsinnspill fra aktørene. Innholdet i retningslinjene utvikles over tid og skal hele tiden ha som formål å bidra til mest mulig transparens og forutsigbarhet for aktørene. Vi mener at systemansvarlig sitt forslaget til retningslinjer er i tråd med dette formålet.

RME mener det likevel er behov for enkelte presiseringer og endringer av beskrivelser av systemansvarlig sin praksis for punktene som tas opp nedenfor. Manglene anses imidlertid ikke å være så alvorlige at forslaget i sin helhet ikke kan godkjennes. RME godkjenner retningslinjene, men med forbehold om at Statnett som systemansvarlig oppdaterer retningslinjene i henhold til våre kommentarer og sender nytt forslag til godkjenning innen **1. april 2021**. Vi forutsetter at Statnett har hatt endringene på høring hos bransjen før oversendelse til RME.

Fremover ber RME om at endringer i retningslinjer koordineres og oversendes samlet. Vi ber om at eventuelle godkjenninger sendes til RME samlet to ganger i året, henholdsvis 1. april og 1. oktober.

Adresse

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

E-post: rme@nve.no, Telefon: 22 95 95 95, Internett: <http://reguleringsmyndigheten.no/>
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Generelle kommentarer

RME mener enkelte deler av retningslinjene er uklare fordi systemansvarlig ikke er konsekvente i hvilke begreper som brukes i teksten. Et eksempel er i retningslinjene til § 9 annet ledd hvor systemansvarlig viser til «System Operation Agreement between the Nordic Transmission System Operators (Nordic SOA)», mens et annet sted i teksten refereres det til den nordiske systemdriftsavtalen. RME mener systemansvarlig må være konsekvente i begrepsbruk og hvordan dere omtaler ulike avtaler, betegnelser og virkemidler.

RME mener tilfellet i § 9, og der det er aktuelt andre steder i retningslinjene, må endres. RME mener dette er en type endring som systemansvarlig kan gjøre fortløpende. Endringene må likevel fremgå av versjonshistorikken til retningslinjene. Dette gjelder også andre mindre språklige endringer.

§ 7. Overføringsgrenser

RME viser til at teksten under annet ledd kan leses som at systemansvarlig baserer seg på N-1 drift for alle radialer. RME antar at dette ikke er hensikten med teksten og ber at systemansvarlig tydeliggjør teksten ved neste revisjon av retningslinjene.

§9. Regulerstyrke og effektreserve og § 11. Marked for regulerkraft

I forslag til retningslinjer for § 9 og § 11 viser systemansvarlig til vedlegg med vilkår for marked for primerreserver FCR, sekundærreserver aFRR, RKOM og regulerkraftmarked. RME mener forslaget mangler en klar struktur for hva som beskrives i retningslinjene og hva som beskrives i vilkårene. I tillegg bør relevante henvisninger til vilkårene inngå i retningslinjene og det bør gjøres en nærmere vurdering av hvilke prinsipper fra vilkårene som også bør framgå i selve retningslinjene, slik at retningslinjene for systemansvarlig sin praksis blir mer tydelig og oversiktlig.

§ 12. Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser

RME mener at deler av den nye teksten for § 12, som er lagt til etter høringsrunden, er uklar. Den nye teksten er en blanding av forklaringer, kommentarer til høringsinnspillene og retningslinjer, og det blir dermed vanskelig å lese hva som er systemansvarliges praksis ut fra retningslinjene. Et eksempel er teksten om full mørklegging, hvor forklaringen av hva full mørklegging er blandes med hva aktørene skal rapportere. RME mener systemansvarlig må gå gjennom teksten og tydeliggjøre sin praktisering.

I kommentarer til første ledd skriver systemansvarlig at konsesjonærer som ønsker å rapportere inn mer detaljerte gjenopprettingsplaner enn det standardformatet i Fosweb er tilrettelagt for, vil ha mulighet til dette i Fosweb. RME mener dette er en del av systemansvarlig sin praktisering av bestemmelsen, og må derfor tas inn i retningslinjene.

I retningslinjene til andre ledd skriver systemansvarlig at samordning av inngrep fra systemansvarlig blant annet skal ivareta effektiv gjenoppretting av forsyning med tanke på forsyningssikkerhet, avbruddskostnader og avbruddets varighet. De to sistnevnte begrepene er mulig å kvantifisere, mens førstnevnte er et relativt vidt begrep. RME mener derfor at hva som menes med forsyningssikkerhet i denne sammenheng med fordel kan presiseres i retningslinjene.

I retningslinjene til tredje ledd skriver systemansvarlig at de vil fastsette hvem som skal utøve frekvensreguleringen i et separatområde ved systemkritiske vedtak. RME vil presisere at vedtak etter tredje ledd ikke alltid er systemkritiske fordi det kan også være tilfeller hvor det er behov for å fastsette vedtak etter tredje ledd som følge av planlagte driftstanser som ikke er tidskritiske. Systemansvarlig må derfor endre sin praktisering og oppdatere retningslinjene i tråd med gjeldende regelverk.

I retningslinjene til femte ledd skriver systemansvarlig at «dersom mørklegging i regional- og transmisjonsnett medfører at produksjon faller ut eller ikke kan produsere i henhold til produksjonsplan kan dette meldes Landssentralen for å registrere som en regulering med pris og kvantum som er beskrevet i forrige avsnitt.». RME mener systemansvarlig ikke har grunnlag i § 12 femte ledd for å ha en ordning for kompensasjon til produsenter for utfall som fører til at produsentene havner i ubalanse. RME mener praktiseringen ikke kan godkjennes og systemansvarlig må ta dette ut av retningslinjene.

§ 13 Tvangsmessig utkobling av forbruk

I kommentar til første ledd skriver Skagerak Nett at det er rom for tolkning for hva som ligger i TUF-plan for utkobling av «100 % av forbruket», og ber systemansvarlig om å presisere dette i retningslinjene. I sitt svar skriver systemansvarlig at de «legger til grunn at en TUF-plan skal vise trinnvis utkobling av konsesjonær sitt forbruk (og ikke trinnvis utkobling per avgang)». Presiseringen beskriver innholdet i hva som skal rapporteres til systemansvarlig, og er dermed en del av praktiseringen. Beskrivelsen av innholdet i hva som skal rapporteres må tas inn i retningslinjene.

RME mener at deler av teksten som er lagt til etter høringen er uklar, og oppleves som en blanding av forklaringer til aktørene og retningslinjer. Dette gjelder for eksempel for avsnittet om systemutløsninger og overgang til TUF, hvor vi forstår teksten som at systemansvarlig ønsker å presisere at det i gitte tilfeller ved utløsning av systemvern vil være behov for å fatte vedtak om TUF. RME mener hensikten med avsnittet er god, men retningslinjene er vanskelig å forstå slik de er skrevet i forslaget.

§ 14 Fastsettelse og oppfølging av funksjonalitet i kraftsystemet

I innspill til tredje ledd stiller Agder Energi Vannkraft spørsmål ved behovet for å fatte vedtak om temperaturoppgraderinger fra 50 °C til 80 °C. Systemansvarlig svarer på kommentarer ved å åpne for å fatte samlevedtak for flere anlegg for temperaturoppgradering. RME mener dette er en del av systemansvarlig sin praktisering og må derfor tas inn i retningslinjene.

I høringsinnspillene til bestemmelsen tar flere av aktørene opp problemstillingen knyttet til tidsfristene i retningslinjene ved feilsituasjoner og havari. Systemansvarlig svarer på kommentarene, men vi kan ikke se at dette er beskrevet i retningslinjene. RME mener systemansvarlig må beskrive sin praktisering ved endringer i anlegg som følge av feilsituasjoner og havari i retningslinjene, det vil si tilfeller hvor det haster med godkjenning av idriftsettelse.

Nasjonal Veileder for Funksjonskrav i kraftsystemet (NVF)

I NVF har systemansvarlig som følge av kommentarer fra bransjen valgt å ta ut bakgrunnsinformasjon og anbefalinger i et eget bakgrunnsdokument. I forordet til NVF viser systemansvarlig til at dette fungerer som støtte og supplement til veilederen, og at det ikke omfattes av samme godkjenningsrutiner som retningslinjene og funksjonskravene. Når anbefalingene legges frem på denne måten mener RME at dette er en del av systemansvarlig sin praktisering og må derfor være en del av godkjenningen, eventuelt at det ikke er en del av systemansvarlig sin praktisering.

I NVF skriver systemansvarlig om systemjording. RME vil bemerke at det foregår et arbeid for å finne en løsning på denne problematikken og at systemansvarlig må oppdatere retningslinjene når arbeidet er ferdigstilt.

I NVF skriver systemansvarlig om behovsprøving av funksjonskravet om overføringskapasitet. Teksten fanger opp systemansvarlig sin vurdering av historisk flyt, men det er uklart om systemansvarlig også tar hensyn til fremtidig utvikling. RME mener systemansvarlig må tydeliggjøre i teksten om de også tar hensyn til fremtidig utvikling.

I NVF skriver systemansvarlig at «Systemansvarlig sin kravstilling til anlegg iht. Fos § 14 gjelder uavhengig av konsesjonsprosessen». RME vil påpeke at i de tilfeller løsningen krever konsesjonsbehandling kan ikke dette gjelde uavhengig av konsesjonsprosessen. Systemansvarlig kan ikke stille krav som er i strid med konsesjon, og burde presisere dette i retningslinjene.

§ 15. Spenningsregulering og utveksling av reaktiv effekt

Systemansvarsforskriften § 15 inneholder flere ledd hvor systemansvarlig kan fastsette eller vedta forhold tilknyttet spenningsregulering og utveksling av reaktiv effekt. Bestemmelsen inneholder også plikter ovenfor systemansvarlig knyttet til betaling for pålagt produksjon av reaktiv effekt.

I retningslinjene må systemansvarlig tydeligere beskrive når, hvordan og i hvilke tilfeller de bruker hjemlene i bestemmelsen. Et eksempel er retningslinjene til første ledd som sier at systemansvarlig kan fastsette spenningsgrenser og grenser for utveksling av reaktiv effekt. Siden dette er et såkalt kan-ledd, må retningslinjene tydelig beskrive når, hvordan og i hvilke tilfeller systemansvarlig fastsetter spenningsgrenser og grenser for reaktiv effekt for ulike konsesjonærer. Slik forslag til retningslinjer er formulert i oversendelsen fremgår det ikke tydelig hva som er systemansvarlig sin praksis. Retningslinjene må for eksempel tydeliggjøre hvilke grenser systemansvarlig fastsetter, om grensene fastsettes årlig/sesongmessig/periodisk og i hvilke tilfeller dere griper inn og fastsetter operativt når driftssituasjonen tilsier det. RME mener systemansvarlig må presisere nærmere i retningslinjene hva som er praksis spesielt for første, tredje, fjerde og femte ledd.

§ 16. Koblingsbilder

Som følge av § 16 første ledd kan systemansvarlig fatte vedtak om koblingsbilder i de tilfellene det vurderes som nødvendig. Andre ledd gir konsesjonærene en plikt til å melde planlagte koblinger i regional- og transmisjonsnett til systemansvarlig, dersom andre konsesjonærer blir berørt av endringen. Systemansvarlig skal i slike tilfeller fatte vedtak om koblingen kan foretas.

Retningslinjene for § 16 må tydeligere beskrive i hvilke tilfeller systemansvarlig fatter vedtak om koblingsbilder, hvilken informasjon de trenger fra konsesjonærene for å kunne vurdere og fatte vedtaket og i hvilke tilfeller systemansvarlig anser at en kobling påvirker andre konsesjonærer.

En del av innspillene knyttet til bestemmelsen tyder på at dette er uklart for aktørene. RME opplever også at dette er utydelig slik retningslinjene er formulert i forslaget, spesielt gjelder det for retningslinjene knyttet til første ledd. I systemansvarlig sine kommentarer til høringsinnspillene gir dere uttrykk for at dere er enige med aktørenes innspill og er tydelige i deres tilbakemeldinger til bransjen, men RME kan ikke se at dette gjenspeiles i den endelige teksten til retningslinjene. RME mener systemansvarlig må endre retningslinjene for § 16, slik at systemansvarlig sin praktisering er tydelig.

§ 17. Samordning av driftsstanser

Som følge av § 17 har konsesjonærene en plikt til å rapportere behov for driftsstanser i regional- og transmisjonsnett og tilknyttede produksjonsenheter som kan påvirke andre konsesjonærer. Bestemmelsen gir samtidig systemansvarlig en plikt til å samordne og fatte vedtak om planlagte og ikke-planlagte driftsstanser, i tillegg til en plikt om å fastsette innhold, format og frist for konsesjonærens rapportering.

I retningslinjene til bestemmelsen må systemansvarlig tydelig og eksplisitt forklare hvilken informasjon dere trenger fra aktørene for å kunne samordne og fatte vedtak om en driftsstans, hvilke frister som gjelder, og hvilket format det skal ha. Slik forslaget til retningslinjer er formulert i oversendelsen mener RME at dette er uklart, og at det er vanskelig å få en tydelig oversikt over praktiseringen. Et eksempel er

i første ledd hvor systemansvarlig har en plikt til å samordne og fatte vedtak om konsesjonærenes planlagte driftsstanser i regional- og transmisjonsnett. I retningslinjene beskriver systemansvarlig en praksis hvor konsesjonærene selv må vurdere om en driftsstans påvirker andre konsesjonærer og om denne må rapporteres til systemansvarlig. Videre anbefaler systemansvarlig at konsesjonærene rapporterer om driftsstanser hvor de er i tvil om at de vil påvirke andre konsesjonærer. Etter RMEs oppfatning er dette en uklar praktisering som må endres ved neste gjennomgang av retningslinjene. Beskrivelsen må blant annet inneholde hva som vil skje hvis konsesjonæren vurderer at en driftsstans ikke påvirker andre og derfor ikke melder ifra, men systemansvarlig er uenig i denne vurderingen. Retningslinjene må være tydelig på i hvilke tilfeller systemansvarlig har behov for informasjon.

RME mener systemansvarlig må omformulerer og tydeliggjøre retningslinjene, slik at det er lettere å forstå systemansvarlig sin praktisering og hvilken informasjon dere trenger til hvilken tid.

§ 20 Vern og reléplanlegging

I tredje avsnitt til første ledd skriver systemansvarlig at dere forutsetter at konsesjonæren til enhver tid oppfyller kravene til vernfunksjonalitet som er beskrevet i NVF¹. RME mener dette er et avsnitt som burde ligge under retningslinjer for andre ledd, da dette handler om konsesjonærenes ansvar for tilfredsstillende vern i egne anlegg, selv om teksten i hovedsak beskriver § 14.

I sin kommentar til annet ledd etterspør Agder Energi Nett en tydeliggjøring av hvilke anlegg konsesjonærene skal rapportere for. Systemansvarlig forklarer at dere «legger til grunn i retningslinjene at det sendes inn reléplaner for alle avganger i stasjoner tilknyttet transmisjonsnett. Dvs. reléplaner for alle avganger i den aktuelle stasjonen med unntak av reléplaner for hjelpeforsyning. Det vil si at det skal sendes inn reléplaner for samleskinnevern, ledningsavganger, transformatoravganger, produksjonsanlegg, kondensatorbatteri, reaktorer m.m.» RME mener dette er en presisering som må legges inn i retningslinjene, og ikke kun beskrives i bakgrunnsdokumentet.

§ 22b. Rapportering av spenningskvalitet

Bestemmelsens første ledd gir systemansvarlig mulighet til å fastsette ytterligere parametere som skal rapporteres utover de som er fastsatt i leveringskvalitetsforskriften. RME forventer at de aktuelle parametere nevnes under dette leddet i retningslinjene, eller at det vises til hvor disse er beskrevet.

Etter RME vurdering kan avsnittet om unntak fra automatisk rapportering oppfattes som at systemansvarlig gjennom ordningen fatter enkeltvedtak om fritak fra retningslinjene. RME forstår teksten slik at dette ikke er hensikten, men mener ordlyden burde endres ved neste gjennomgang av retningslinjene. Et eksempel kan være at Statnett tillater en annen rapportering enn den automatiske, dersom dette er avtalt særskilt.

---

¹ Nasjonal Veileder for Funksjonskrav i kraftsystemet

Med hilsen

Torfinn Jonassen
seksjonssjef

Ragnhild Aker Nordeng
overingeniør

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg: